

„Ибарске хидроелектране” – давно заборављена идеја

Док се свет суочава са енергетском кризом, а домаћинства широм планете са ноћном мором исказаном на рачунима за струју, увелико се разматрају сценарији који би могли да помогну у достизању енергетске независности Србије. Тако је влада прошле године изградњу хидроелектрана „Ђердап 3” и „Бистрица” прогласила пројектима од посебног државног интереса. Ово оживљавање давно планираних пројеката подсетило је на „Ибарске хидроелектране” и чињеницу да је та река, упркос другачијим плановима и обећањима, остала један од ретких неискоришћених хидропотенцијала у земљи.

Наиме, пре скоро 15 година владе Србије и Италије склопиле су у Риму споразум у којем је, између осталог, договорена и изградња десет хидроелектрана на Ибру. До детаља је урађен

истекао је пре годину, две и тако је престао да обавезује било коју страну – прича за „Политику” проф. др Дејан Дивац, директор Института за водопривреду „Јарослав Черни”, који је израдио комплетну студију.

Овај пројекат предвиђао је изградњу десет хидроелектрана од села Бојанића, недалеко од Рашке, па до места Лакат у близини Матарушке бање. Оне би требало да, прорачунали су, годишње произведу око 450 гигават сати електричне енергије. Замишљено је и да се река кроти каскадно, са десет бетонских брана чија би се висина кретала од 12 до 15 метара, тако да би се углавном очувао постојећи положај саобраћајница дуж Ибарске долине. Може ли овај пројекат поново да заживи?

– Све европске земље одавно су ставиле свој

да немамо ту хидроелектрану? Уз то, десет каскадних језера чинило би пејзаж атрактивнијим – подсећа се наш саговорник пројекта „Ибарске хидроелектране”.

Ове бране, предвиђено је, имале би рибље стазе, а након испитивања која су овај и Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић” урадили на више од 20 локалитета закључено је да би стабилан ниво акумулације погодовао мрешћењу и рибљој млађи, као и да би услови станишта одговарали и оним рибама којих сада у Ибру нема – смуђу и шарану. Осмишљена је и стаза за јака, а посебна пажња дата је изгледу хидроелектрана. Тај посао поверили су академику Милану Лојаници, који је кроз архитектуру хидроелектрана дао омаж српском средњем веку и династији Немањића.

▼
Влада Србије одлучила је да оживи пројекте „Ђердап 3” и „Бистрица”, али нико не помиње десет хидроелектрана у Ибарској долини које би, према ранијим прорачунима, годишње могле да произведу око 450 гигават сати електричне енергије

пројекат, студија утицаја на животну средину, „Електропривреда Србије”, са италијанским партнером, основала је чак и предузеће, а тадашњи градоначелник Краљево ову инвестицију видео је и као прилику за запошљавање локалног становништва... Данас, ретко ко се и сећа приче о хидроелектранама у Долини јоргована.

– Те 2009. године Италија је дозвољавала да се подстицајна средства користе и на пројектима ван њихове земље. У то време цена струје је била ниска, али се сећам да је договорено 155 евра по мегават сату. Био је то фер аранжман – наш ресурс, њихово тржиште, а инвестицију и ефекте делили бисмо по пола. Међутим, када је Берлусконијева влада пала, нова власт је променила политику подстицаја. Овај међудржавни уговор, који је ратификован у парламенту,

хидропотенцијал у погон, зашто бисмо ми то оставили неискоришћено? Ако тај ресурс не користимо, онда ћемо бити принуђени да се окренемо решењима која нису еколошки прихватљива. Обично се каже да негативан утицај на животну средину треба да буде што мањи, а сматрам да овај пројекат, осим што даје енергетске ефекте, има и позитиван утицај на долину Ибра. Нивои воде би били стабилни, не би се мењао режим протока, а како су електране проточне нико не би остао без воде, измештања и потапања би била минимална. Заправо, како на том потезу нема насеља, никог не бисмо морали ни да селимо. Најскупља ствар коју пројекат предвиђа јесте тај што би на четири места морао мало да се помера пут, али то је уобичајена ствар. Кад је прављен „Ђердап” измештала се Текија, Доњи Милановац, путеви, а замислите

Колико би данас све ово коштало, проф. др Дивац не жели да лицитира јер су се цене у односу на оно што је пројектовано прошле деценије доста измениле. А уколико би држава одлучила да, уз „Ђердап 3” и „Бистрицу”, оживи и овај пројекат, осим новца, потребно је и време за обнову документације.

– Цене јесу више, али је и струја скупља, свакако је то исплатива ствар. А промењен је и закон, уз то за десет хидроелектрана, четири измештања пута и три далеководна система са трафостаницама како би се привезале на мрежу треба 17 грађевинских дозвола, 17 локацијских услова, просторни план који је усвојен и још на снази, али не може да се имплементира. Потребно је време, али сматрам да не треба одустати од тог пројекта – додаје проф. др Дејан Дивац.
Вишња Аранђеловић